

(Неаполь і Сицилія до сьогодні зберігають пам'ять про своє первісне Православ'я – на храмах є таблички типу «до 1240.. 1260... років був православним»).

Ознакою живого на землі – є здатність дихання, музику як мистецтво виділяє дихальна природа звуковидобуття, що є наочним у вокалі і грі на духових інструментах, однак на всіх смичкових і ударних існує так зване «кистьове дихання», оволодіння яким, як і в співі, і в духовій грі, стає запорукою успішного фахівського становлення.

Вокальне дихання було предметом особливої турботи маестро Дж. Барра, який консультував видатних українських співаків під час їх стажування в Італії – А. Солов'яненка, О. Кондратюка, одесита М. Огренича, що був певний час ректором нашої консерваторії. Всі вони виділялися здатністю до охоплення повноцінного вокального («довгого») дихання, що охоплює глибоке діафрагмальне («черевне») наповнення, що дозволяє повноцінно використовувати запас взятого у легені повітря.

В українській вокальній педагогіці виділяються для мене два автори: це М.І. Єгоричева, професор НМАУ імені П.І. Чайковського, редактор-упорядник збірника, присвяченого вокальним вправам для студентів-вокалістів, а також А. Дуда, професор нашої Одеської національної музичної академії, що був лауреатом конкурсу імені М. Глінки і багато років працював по вихованню вокалістів в стінах Одеської консерваторії, першого вищого навчального закладу України. Професор Єгоричева підкреслювала [3] увесь корпус співаючого повинен розправлятися, живіт підтягуватися, спина і плечі вирівнюватися. І у співі (черевний, глибокий вдих) утримувати до кінця видаваний звук. І при цьому важливо врочисто й святково усвідомлювати піднесений, емоційний стан співу, як говорили педагоги старих італійських консерваторій, які стали засновниками усіх вокальних здобутків, потрібна Віра, радість Вірування для музичних занять, інакше нічого не вийде.

Висновки. Контактність з італійською школою співу, закладена історичною причетністю музики Українського Православ'я до контактів з Римом постконтрреформаційного періоду і Неаполя, продовжена практикою консультування в Італії лауреатів міжнародних конкурсів від України, вивела на положення першопостулату професійного навчання тезу про брюшну опору дихальної практики, з чого виходять положення про базисність «безсловесних» розспівів, тобто спирання на ту церковну за витоками «інструментальність» співу, в якому не буттєва емоційність, але зосередженість на усвідомленні високості співочого заняття народжує силу й красу-міць вокального звучання.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка. Київ, 2007.
2. Горелік Л. Вокальний цикл в жанрово-видової специфіці камерного співу. Дис.: канд. мистецтвознавства, 17.00.03. ОДК ім. А.В. Нежданової. Одеса, 2006.

3. Єгоричева М.І. Вправи для розвитку вокальної техніки. Київ: Музична Україна, 2008.
4. Українська душа. Збірник статей. Вступ. стаття та ред. В. Храмової. Київ: Фенікс, 1992.
5. Цебрій І. Історія та теорія італійської школи співу. Посібник для закладів вищої освіти. Старобільськ, 2021.
6. Barbier Patrick. Histoire des castrats. Paris, Editions Grasset, q1989, 276 p.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.02>

Грінченко Т. Д.

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ТВОРЧІСТЬ: МИТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ І ХУДОЖНЬО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ВДПУ імені Михайла КОЦЮБИНСЬКОГО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** У статті розглядаються пріоритетні напрямки мистецької освіти здобувачів факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ ім. М.Коцюбинського в період воєнного стану. Пропонується орієнтація навчального процесу на створення творів мистецтва, як свідків подій, що відбуваються з нами у час війни.*

***Ключові слова:** мистецтво, здобувачі мистецьких спеціальностей, воєнний стан, мистецька діяльність*

***Abstract.** The article examines the priority areas of art education for students of the Faculty of Arts and Art Educational Technologies of the M. Kotsiubynskyi State University of Fine Arts during martial law. It is proposed to focus the educational process on the creation of works of art as witnesses to the events that are happening to us during the war.*

***Keywords:** art, art majors, martial law, artistic activity*

Постановка проблеми. У період, коли в усіх сферах життя українське суспільство переживає докорінні зміни, викликані повномасштабною російсько-українською війною, коли психологічний стан нашого народу випробовується на стійкість численними бжекаутами, обстрілами, втратами на фронті і серед цивільних, українська культура і мистецтво проявляють свою неймовірну міць і стійкість. Мистецтво і мистецька освіта, як ніколи, набувають нових форм, терапевтичних значень, стають справжнім фронтом опору загарбницькій навалі. Активну участь у мистецькій та митецькій протидії ворогу беруть викладачі і студенти Факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ ім. М. Коцюбинського (далі ФМХОТ).

Аналіз наукових досліджень. Українські науковці активно досліджують умови навчання під час воєнного стану [1, с.161]. Особливостям освітнього процесу присвячені праці М. Горіховського, Л. Лавриненко, В. Оганесян; питання важливості ролі музикотерапії у період воєнного часу вивчалось Л. Василевською-Скупою, Н. Кравцовою, І. Швець. **Метою** даної статті є висвітлення пріоритетних напрямків мистецької освіти здобувачів факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ ім. М.Коцюбинського в період воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. З перших днів війни визвольного-волонтерський дух колективу факультету спонукав усіх до активної матеріальної допомоги нашим захисникам і захисницям. Жодна мистецька подія не відбувалася без оголошення збору благодійних внесків на потреби наших захисників та захисниць [1, с.168]. Активно працювали представники ради студентського самоврядування, організували допомогу бійцям, які знаходились у реабілітаційних центрах, збирали кошти на необхідні медикаменти, намагалися розрадити, зігріти їх теплом під час виїзних концертів. Постійними учасниками благодійних концертів є такі випускники, викладачі і студенти факультету як проф. І. Швець, А. Циганкова, Ю. Лопатюк, Г. Нітішевський, Я. Поліщук та інші. Сторінка факультету на офіційному сайті університету та сторінки в соціальних мережах рясніють великою кількістю звітів про проведені благодійні заходи, фестивалі, конкурси, тематичні вечори.

2020-2023 роки були роками вимушеного навчання за дистанційними технологіями. Пошук нових рішень призвів до швидкої адаптації до умов навчання он-лайн, навчив студентів-художників імпровізувати, вишукуючи вдома доступні для роботи матеріали, музикантів і хореографів демонструвати музичні і хореографічні навчальні вправи за допомогою он-лайн зв'язку тощо. Викладачі і студенти факультету одразу зрозуміли виклики, які дистанційне навчання несло збереженню якості мистецької підготовки здобувачам музичної, образотворчої та хореографічної освіти і перейшли на навчання оф-лайн. Відмова від дистанційних форм значно покращила психологічний стан учасників навчального процесу, згуртувала колективи, дозволила відчувати процес живого спілкування як справжнє свято.

Терапевтичний вплив мистецтва і мистецької освіти став постійним об'єктом наукових пошуків викладачів факультету. Доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії і методики музичної освіти імені Віталія Газінського Н. Кравцова впродовж багатьох років досліджує дану проблематику, проводить вебінари, семінари та відкриті лекції, висвітлюючи потенціал музикотерапії в роботі з психосоматичними розладами. За допомогою низки вправ і музикотерапевтичних технік (рухове розслаблення і злиття з ритмом музики; психічна і соматична релаксація за допомогою музики; ізотерапія; вокалотерапія; ритмічна декламація; рухова драматизація

під музику тощо) [3, с.8]. Н. Кравцова розкриває зміст музикотерапевтичного методу як засобу профілактики, реабілітації і лікування психосоматичних розладів людини, способу гармонізації її психофізичного і соматичного здоров'я в надзвичайних ситуаціях, окреслює переваги корекційної музикотерапії і корекційної музичної педагогіки. В умовах війни та повоєнного відновлення України вивчення вибіркової компоненти циклу професійної підготовки «Музична корекційна педагогіка» стане в нагоді нашим магістрантам, які вже впродовж багатьох років обирають цю дисципліну для вивчення.

Викладачі ФМХОТ вважають своїм обов'язком проводити патріотично-виховні заходи з метою донесення до студентів правдивості розвитку історичних подій в Україні. Твори мистецтва завжди визнавались найщирішим і найправдивішим посібником історії, оскільки в них при створенні залишається душа автора, який пережив цю історію особисто. Виховання у здобувачів мистецьких спеціальностей ставлення до мистецьких творів, як до «способу світо- і самопізнання» сприяють розвитку їх мистецько-пізнавальних інтересів, «здатності переосмислювати об'єктивну реальність у відповідності до отриманих вражень від художнього спілкування... виховання здатності до використання набутих знань і умінь у самостійній мистецькій діяльності, сприяння розвитку мистецьких здібностей» [2, с.303].

Здобувачі мистецьких спеціальностей ФМХОТ залучаються до мистецької діяльності на військову тематику: війна на рідній землі, материнський відчай і біль, незламність українських воїнів тощо. Війна породила серед викладачів і студентів ФМХОТ небайдужих художників, поетів, виконавців авторських пісень.

Студенти пишуть вірші, читають їх на факультетських і міських поетичних заходах. Кафедра вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти імені Віталія Газінського уже понад 10 років творчо співпрацює з поетами Вінниці та області, зокрема з літературно мистецьким об'єднанням «Поетичний чайник чи акустика рим». Кожної першої суботи місяця поети початківці, серед яких є студенти ФМХОТ та відомі майстри поетичного слова збираються у ВОУНБ ім. В. Отамановського для того, щоб поділитися творчими надбаннями. Невід'ємною, особливо щемкою частиною цих зустрічей є спів наших здобувачів у супроводі бандури, виконання українських пісень, які у нинішній час створюють особливу атмосферу єднання нашого народу навколо власних мистецьких і культурних здобутків.

Патріотичну спрямованість має новостворений хореографічний колектив, до складу якого увійшли здобувачі першого курсу СВО бакалавра, спеціальності «Хореографія». Так сталося, що на цей курс вступили студенти з території, які на сьогоднішній день вважаються небезпечними. За висловом здобувачки з Сумської області, з 2020 року вона не була присутня на

жодному публічному заході. Саме тому, завданням викладачів є створення всіх умов для того, щоб кожен студент відчув опіку і тепло, щоб у всіх було бажання навчатися мистецтву і творити його.

Під час війни мистецтво є могутнім терапевтичним та волонтерським засобом. Викладачі і здобувачі ФМХОТ постійно беруть участь у створенні патріотичних арт-об'єктів, фіксуючи у картинах, віршах, хореографічних композиціях нинішні історичні моменти, виконують свою культурно-просвітницьку місію, таким чином посилюють увагу як до вивчення української національної спадщини, так і до творчості молодих митців початківців. Саме на них, як на майбутніх знаних майстрів мистецтв України, ми покладаємо надію, віримо, що своєю митецькою діяльністю вони забезпечать стійкість нашої ідентичності. Для цього ми маємо плекати їхню прихильність до широкого розголосу пережитих подій, їхню протидію замовчуванню кривавих сторінок нашої історії, як це неодноразово було в Україні.

Метою освітньо-виховних факультетських заходів, виховних годин, зустрічей з кураторами має стати спонукання студентів до руйнування російських наративів і донесення правдивої інформації через створення творів мистецтва. Концерти, творчі зустрічі, виставки студентських робіт мають ряснити різноманітними студентськими мемами, шаржами, новоствореними оберегами, різноманітними засобами самоідентифікації нашого народу. На нашу думку, українське почуття гумору, усна народна творчість, зафіксована у соціальних мережах, здійснила великий внесок у нашу стійкість в перші дні повномасштабного вторгнення.

Фіксування нашої нової реальності може відбуватися і у вигляді поетичних чи прозаїчних щоденників війни - маємо спонукати до цього наших студентів, оскільки такі щоденники в майбутньому можуть стати безцінними джерелами правдивої інформації про події, свідками яких всі ми є сьогодні, свідком якого є щойно написаний вірш, пісня чи художня картина.

Маємо донести до розуміння студентів-художників, що їхнє навчання у мистецькому навчальному закладі має готувати їх до художньої відбудови пошкоджених будівель, оформлення стін у сховищах в радісних, життєстверджувальних тонах. Наші поети мають володіти словом, як дієвим механізмом супротиву, пам'ятати, що творчість сьогодні є справжньою зброєю. Саме вона допомагає, з вірою в Перемогу, долати ворога і зберігати людяність. Наостанок, як **висновок** – невеликий приклад сучасної народної творчості:

Гей, народ, скажи народу,
хай народ народу скаже:
Україна ще покаже
свій кулак і силу волі!